

Guido Fonteyn, *Boerenpsalm. Vlaamse boeren in Wallonië, Antwerpen, Manteau-Standaard*, 2006, 159 pp., ISBN 10 90 8542 068 7

Gedurende meer dan anderhalve eeuw migreerden honderdduizenden Vlamingen uit het verpauperde, later armere Vlaanderen naar het relatief rijke Wallonië op zoek naar bestaanszekerheid: de Grote Trek. Nog in 1954 leek dit een blijvend gegeven. Een paar jaar later was de stroom opgedroogd. Guido Fonteyn heeft als deskundig journalist aan dit fenomeen reeds een aantal verhelderende boeken gewijd. Tot nu betrof dat voornamelijk de industrie-arbeiders. Daardoor kregen een aantal termen opnieuw hun volle betekenis: 'le Mal des Flandres', de 'Rue des Flamands', het racistische geladen scheldwoord 'les Flaminds' als aanduiding voor een onderklasse, de 'Train des Flaminds'... Later volgde de assimilatie tot respectabele burgers.

In dit boek wijdt hij een hoofdstuk aan de seizoenarbeiders van wie de situatie met die van de arbeiders vergelijkbaar was: de 'Walewerkers' in de 'Walenpays', 'een echt beestenleven', de rol van de 'placeurs', de 'Walenzak', het schandaal van de logementen. Centraal staat echter de derde categorie, de meer vergeten groep van Vlaamse boeren in Wallonië. Hoewel de eerste sporen ouder zijn dan vermoed, onderscheidt de auteur, verwijzend naar Gaston Braive, twee immigratiegolven, deze rond de jaren dertig en deze na de Tweede Wereldoorlog. Vele, ook grote, Waalse hoven kwamen leeg te staan als een gevolg van een dalend geboortecijfer, ontvolking en een gebrekaan opvolging, het jaren durende Waalse krijgsgevangenschap, de industriële tewerkstelling als alternatief. De inwijkende Vlaamse boeren vertoonden dan ook een afwijkend profiel ten aanzien van de andere migranten uit Vlaanderen: chronologisch kwamen zij later, niet zozeer armoede of honger dreef hen maar de zoektocht naar ruimte, in het algemeen werden zij door de Waalse plattelandsbevolking goed ontvangen en zelfs met een

zeker respect, als 'Flamands' en niet als 'Flaminds'. De beginjaren waren zeer hard en de meesten kenden geen of weinig Frans. Meestal op zichzelf in de hoeve aangewezen, behield de eerste generatie langer een Vlaamse identificatie. Zij integreerde gemakkelijker, maar ook langzamer. Aanpassing enerzijds, 'Trouw aan Vlaamse aard op Waalse aarde' anderzijds, dat laatste gekoppeld aan een godsdienstige invulling: 'Wij blijven trouw aan ploeg en kruis'. Zo is het opmerkelijk dat de jaarlijkse bedevaart naar de basiliek van Halle in mei 2006 nog een kleine tweehonderd Vlaamse boeren uit Wallonië wist te mobiliseren. Guido Fonteyn heeft deze ontwikkelingen, alsook het verenigingsleven, weten te reconstrueren op basis van gesprekken met de laatste getuigen van een generatie, enkele brochures en boeken waarnaar hij in de tekst verwijst, en met gebruikmaking van bepaalde archieven. Daaronder ook dat van Gaston Durnez, aan wie dit boek ook werd opgedragen. Het is dan ook merkwaardig dat niet werd verwezen naar het grote raamartikel dat Durnez over deze problematiek in de *NEVB* schreef. In een kort laatste hoofdstuk geeft Fonteyn aan hoe de jongste migratie van volkomen nieuwe aard is en grofweg in drie subcategorieën kan worden onderverdeeld: de grensgangers vanwege het goedkoper onroerend goed, de poëten vaak in de Ardennen, de Vlaamse industriëlen vooral in de provincie Luxemburg. Het vraagstuk van een Waalse mobiliteit naar Vlaanderen in functie van werkgelegenheid bleef buiten beschouwing.

[Harry Van Velthoven]